

Broedvogelinventarisatie 2024

De Weide van Ter Heide

Door Jan van der Geld en Ton Pieters

Zomertaling in 2024 zekere broedvogel

Inleiding

Door onvoldoende kwalitatief goede tellingen konden we in 2022 slechts een “mager” overzicht publiceren. Hoewel nog niet helemaal perfect, ging dat in 2023 gelukkig al beter. In 2023 is het gebied nog steeds niet naar behoren ingericht, maar waren echter nog weer meer maatregelen uitvoerbaar dan in 2022 en zeker meer dan in 2021. In 2024 was het gebied nog steeds niet ingericht, maar was de hoofdmaatregel “vernatting”, door de weersomstandigheden ruim uitvoerbaar. Voor de afgelopen winter gekochte 15 hectare van SBB gold hetzelfde. Door deze aankoop van percelen veranderde het geïnventariseerde gebied een klein beetje. Het werd vooral een paar hectares groter.

Samenvatting

Geholpen door extreme hoeveelheden regen was het op de 25 ha van de Weide van Ter Heide zeer goed mogelijk om het grasland nat te maken en te houden. Dit vertaalde zich naar weer grotere aantallen broedvogels. Aan de Zeedijk moesten de vogels echter weer “een veer” laten. Gedurende vele weken moesten er persé dijkverzwaringswerken en wegwerkzaamheden langs de Zeedijk worden uitgevoerd. De vogels reageren daar op met iets lagere aantallen broedvogels. Maar in zijn totaliteit waren er hogere aantallen broedvogels. Het is niet helemaal ondenkbeeldig dat hogere aantallen broedvogels het gevolg zijn van de opvang van “vluchtelingen”. De burenspringen bepaald niet zachtzinnig om met hun vogels. Op de percelen ten noorden van de Weide van Ter Heide lijkt het agrarisch natuurbeheer te zijn afgeschaft. Op de percelen van SBB ten Noorden, westen en zuiden van de WvTH waren opvallend lage aantallen weidevogels aanwezig. In het westen en noorden van het Opperwoud heeft SBB er alles aan gedaan om broedplaatsen van vos en bruine rat in stand te houden of zelfs uit te breiden. Nagenoeg al het gemaaid riet blijft op hopen en rillen achter in het gebied. Voor vos en bruine rat is dat luilekkerland.

Het weer

Het weerbeeld in de eerste maanden van het jaar is veelal bepalend voor het verloop van het broedseizoen voor de vogels. De maanden in de 2^e helft van 2023 hebben waarschijnlijk ook een grote bijdrage geleverd aan de resultaten van 2024. Daarom eerst een overzicht van het weer (Bron: KNMI maand- en seizoen overzichten).

Zomer 2023 (juni, juli en augustus).

Juni 2023 was record warm, recordzonnig en zeer droog. Het neerslagtekort is opgelopen tot 170 mm. Juli en de eerste helft van augustus zijn daarna zeer nat.

Herfst 2023 (september, oktober en november).

Aanvankelijk nog uitzonderlijk zacht, nat en toch nog aan de zonnige kant. Vanaf 11 oktober volgt een weersomslag en werd het zeer nat. In november zeer veel regen en daardoor werd het de natste oktober en november ooit.

Winter 2023/2024 (december, januari en februari).

Deze maanden werden getypeerd als zeer zacht, zeer nat en zeer somber. Van 6 tot 21 januari volgt nog een koude periode, daarna weer zacht en wisselvallig.

Voorjaar 2024 (maart, april en mei).

Maart droog en recordwarm. April zeer nat en mei recordnat.

Juni 2024. Vrij koel, vrij zonnig en normale hoeveelheden neerslag.

Invloed weer op de weidevogels

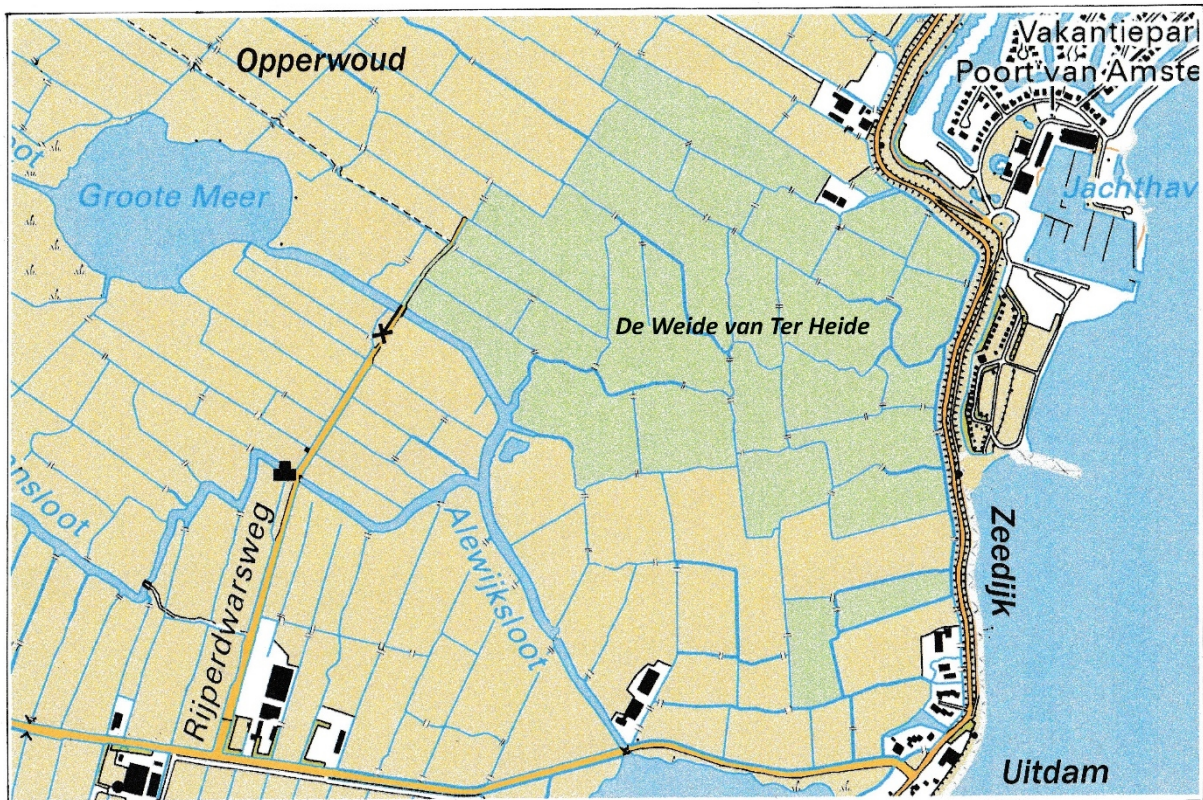
Door de vele regen in de winter- en voorjaarmaanden ontstonden er zeer goede condities voor de weidevogels. De warme maart inspireerde niet alleen de weidevogels in de natuurgebieden. Ook het boerenland leek aantrekkelijk voor de vogels. Echter door de natte april en de zeer natte mei was de hoeveelheid insecten beperkt. Veel kuikens sneuvelden door een tekort aan eten, enerzijds doordat het er niet was, anderzijds omdat de kuikens vaak moesten worden opgewarmd en daardoor niet konden eten. Vervollegsels raakten verloren, omdat op het boerenland toen de veldwerkzaamheden op gang kwamen. Andermaal moest de reproductie weer uit de natuurgebieden komen. Maar het is lang niet zeker dat het daar allemaal goed ging. Er kwamen zeer wisselende geluiden uit de natuurgebieden. Ten noorden van de Weide van ter Heide (agrarisch natuurbeheer), ten westen en zuiden (Staatsbosbeheer) waren helaas weinig vogels te zien. Eens te meer lijkt de Weide van ter Heide een bloempot te worden.

Ligging inventarisatie gebied

Het geïnventariseerde gebied is nagenoeg gelijk aan eerdere jaren. Het eerder geïnventariseerde gebied werd door ruiling (- 0,5 ha) en aankoop (+ 15 ha) van SBB toegevoegd aan de Weide van ter Heide. Het natuurgebied is nu 40 hectare groot en ligt bij de boerderij aan de Zeedijk 3, en tussen Zeedijk en Rijperdwarsweg in Uitdam (Gemeente Waterland).

Geïnventariseerd gebied tot en met 2023

Begrenzing geïnventariseerd gebied in groene kleur (40 ha) in 2024

Doelstelling

Alle geïnventariseerde percelen zijn sinds januari 2024 allemaal natuurgebied met een weidevogeldoelstelling. De broedvogelinventarisaties zijn bedoeld om de waarde van het gebied voor weidevogels vast te stellen en de effecten van verbeterde inrichting en beheer van het gebied te monitoren.

Beheer

Alle percelen zijn graslandpercelen met een weidevogeldoelstelling. Op bijna 20 ha., de percelen 3 t/m 15, is in het voorjaar een kleine hoeveelheid riet uitgestrooid. Dit is organische stof voor de wormen en nestmateriaal voor de vogels. Dit jaar is ongeveer 25 ha vernat tot 0-20 cm beneden maaiveld. Op de 15 ha aangekocht grasland van SBB is geregleerde vernatting (nog) niet mogelijk, maar door de grote hoeveelheid regen vast te houden op deze percelen, waren ze natter dan in voorgaande jaren. Er is verder geen mest uitgereden en er is geen vee geweid. Er zijn in de broedperiode geen veldwerkzaamheden uitgevoerd en menselijke aanwezigheid is tot het minimale beperkt.

In 2024 is er vanaf 18 juni gemaaid. In de herfstmaanden 2023 en de voorjaar- en zomermaanden 2024 is er een ongelooflijk grote hoeveelheid neerslag gevallen. Die nattigheid heeft de grasgroei zeer belemmerd. Eind mei, begin juni waren er nog veel percelen met nauwelijks grasgroei. Toen het uiteindelijk wat droger weer werd heeft het gras nog een groeispuurt gemaakt. Vertraging van grasgroei t.b.v. de weidevogels begint hier dus goed te werken.

Op de nieuwe percelen van SBB, 5a, 7a, 8a, 9a en 10a hebben we nagenoeg niets aan de waterhuishouding kunnen doen, hier was de grasproductie nog iets hoger.

Predatie

In het voorjaar waren er regelmatig hermelijnen actief langs de Zeedijk en langs de Rijperdwarsweg. De invloed leek toch beperkt. Bruine kiekendieven, buizerd en zwarte kraai waren zeer regelmatig actief in het gebied. We zien dat de vogels zich redelijk goed kunnen verweren. Vlak bij de Zeedijk verdwenen wel de nodige nesten, maar dit was waarschijnlijk te wijten aan de dijkverzwaringswerkzaamheden op en langs de dijk.

Inventarisatie

De inventarisatie is uitgevoerd volgens de BMP-W telmethode. De tellingen zijn uitgevoerd op

22 april	08.00 – 14.00 uur
8 mei	08.00 – 13.00 uur
23 mei	09.00 – 12.30 uur
12 juni	10.30 – 14.30 uur

In totaal is er gedurende ruim 1210 minuten, dus ruim een half uur per ha, geïnventariseerd.

De tellingen zijn uitgevoerd vanaf de randen van het gebied. Al op 22 april bleek een deel van het gebied vanwege rietgroei onoverzichtelijk en slecht te tellen. Dit heeft mogelijk een ondertelling van een aantal soorten tot gevolg gehad. De tellingen van 23 mei en 12 juni zijn gedaan middels doorkruisen van het gebied.

Er zijn geen afwijkingen van de normen van BMP-W Sovon telmethode meegenomen.

Resultaten

De resultaten van de inventarisatie kunnen door een paar factoren zijn beïnvloed. Er werd dit voorjaar weinig storende invloed ondervonden van de jacht op grauwe ganzen op de noordelijk gelegen buurpercelen. Dit had wel tot gevolg dat er een veel grotere graasdruk was van grauwe ganzen, maar vooral van brandganzen in het geïnventariseerde gebied. Op 22 april werden bijvoorbeeld 11.500 brandganzen geteld. Vele duizenden brandganzen zijn tot in begin mei aanwezig geweest. Het is duidelijk te zien dat weidevogels zich niet prettig voelen tussen de lawaaige en nerveuze ganzen. Ook is de broedsels van de grauwe ganzen blijkbaar niets in de weg gelegd. De ganzen zijn al vroeg begonnen met broeden. Wij hebben geen broedende ganzen kunnen vast stellen, maar bij de eerste telling werden direct al 6 paar grauwe ganzen met heel kleine kuikens waargenomen. Binnen afzienbare tijd verpoosden tientallen grauwe ganzen met hun kroost in de natte percelen bij de boerderij en de dijk. De grasmat werd op deze percelen goed door de ganzen bijgehouden, helaas daardoor geen goed weidevogelbiotoop.

Kievit en grutto zijn dit jaar al vroeg begonnen met de ei-leg. In zulke jaren moeten de datumgrenzen (volgens de Sovon normen) misschien wel wat worden vervroegd. Op 22 april waren er al behoorlijke aantallen kieviten met kuikens. Helaas is een groot deel van deze vroege legfels verongelukt (zie Invloed weer op de vogels). Een deel van de broedvogels met door de kou mislukte broedsels, is in de Weide van Ter Heide opnieuw begonnen. Een aantal broedvogels uit de omgeving – verstoord door predatie, stokkenzetters voor agrarisch natuurbeheer en/of landwerkzaamheden op noordelijk gelegen buurpercelen- hebben waarschijnlijk in het geïnventariseerde gebied opnieuw een plekje gevonden. Het gebied is door vernatting geschikt geworden voor meer eenden en meerkoeten (ideaal voedsel voor predatoren), maar ook voor watersnip en tureluur. Helaas dit jaar

met zekerheid maar 1 paar watersnippen. Het tellen van watersnippen en kleine zangvogels werd door de winderige omstandigheden wel enigszins bemoeilijkt. Op 23 mei en 12 juni werden er veel weidevogels met kuikens waargenomen. Door de gespreide uitkomst van de eieren is moeilijk vast te stellen welke paren met kuikens het gebied al hadden verlaten en welke nog aanwezig waren. Onze inschatting is dat de reproductie voor de meeste soorten veelal hoger was dan 70%. De kleine zangvogels als gele kwikstaart en veldleeuwerik hebben het ook dit jaar weer erg goed gedaan. Half juni zagen we dat nagenoeg alle jonge vogels vliegvlug waren geworden. Vanaf 18 juni mocht er worden gemaaid.

De telresultaten zijn verwerkt in een hiernavolgend overzicht en de territoria van de broedvogels zijn ingetekend op overzichtskaartjes.

**Aantallen broedvogels in De Weide van Ter Heide e.o. 36.5 ha.
in 2020, 2021, 2022 en 2023**

**Aantallen broedvogels in De Weide van Ter Heide 40.0 ha.
in 2024**

	2020	2021	2022	2023	2024
Weidevogels					
Kievit	21	30	29	34	46
Scholekster	7	8	7	7	11
Grutto	25	33	28	34	42
Tureluur	24	20	17	29	33
Watersnip			1	3	1
Veldleeuwerik	15	15	8	18	22
Gele kwikstaart	5	6	4	4	8
Graspieper	2	2	2	5	3
Krakeend	16	10	8	23	20
Zomertaling					1
Wintertaling			1	1	2
Slobeend	4	7	4	4	5
Kuifeend	1	2	1	2	2
Wilde eend	4	7	11	15	15
Meerkoet	5	12	19	25	33
Bergeend	5	8	5	8	10
Tot. weidevogels	134	160	145	212	254
Alle weidevogels per 100 ha	370	440	359	581	635

In het overzicht Aantallen broedvogels zien we dat het aantal paren weidevogels in 2024 oploopt tot ruim 6 paar per ha. Als we kijken naar de aantallen kwalificerende soorten weidevogels voor Vochtig weidevogelgrasland N13.01 zien we ook daar hoge scores. Tenslotte nog een overzicht van de overige broedvogels in De Weide van Ter Heide.

Aantallen kwalificerende soorten Vochtig weidevogelgrasland N13.01

De kwaliteitsbepaling van Vochtig weidevogelgrasland scoort "hoog",
wanneer meer dan 60 broedparen per 100 ha van de kwalificerende soorten broeden

2020	252 paar / 100 ha
2021	260 paar / 100 ha
2022	200 paar / 100 ha
2023	334 paar / 100 ha
2024	348 paar / 100 ha

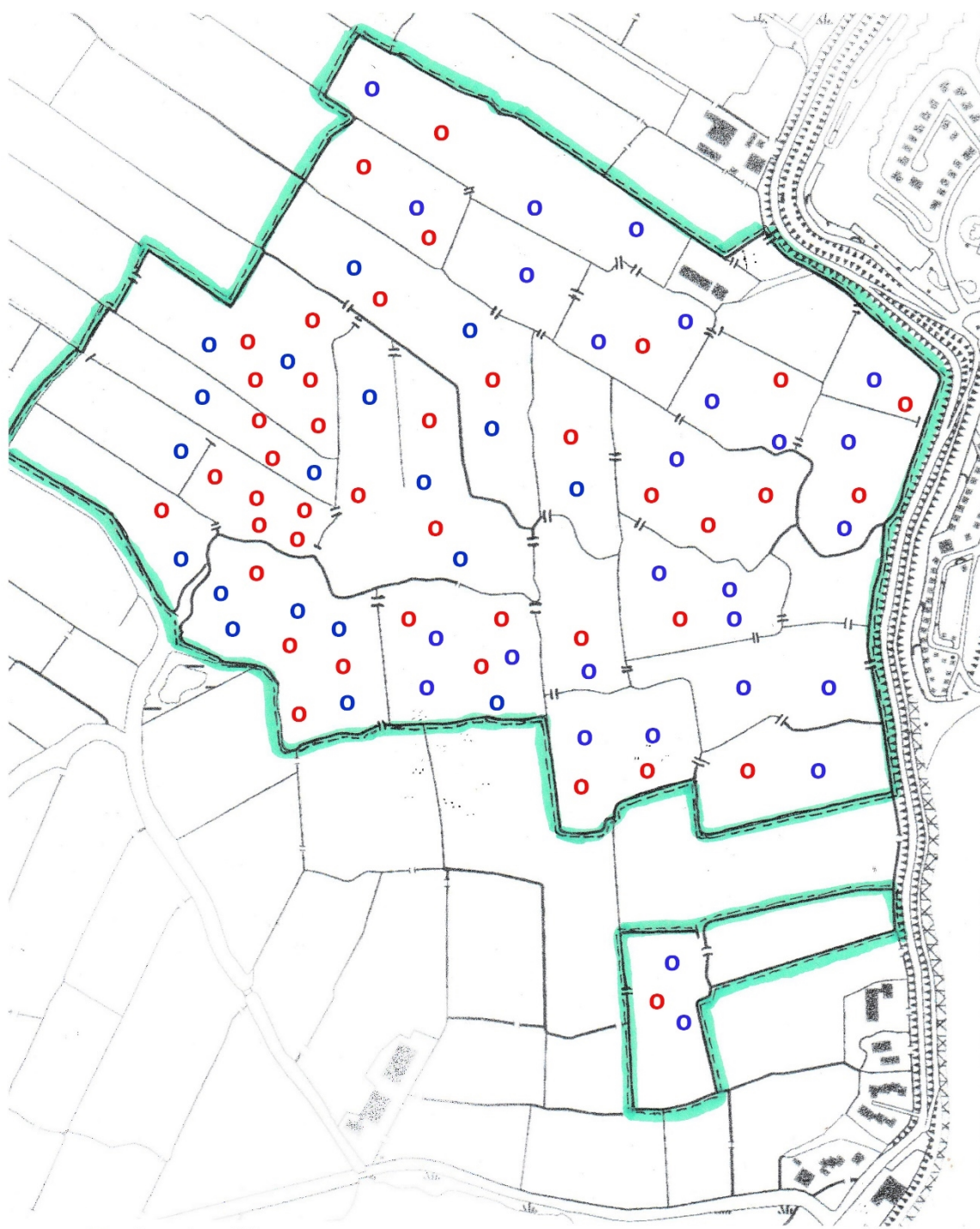
Aantallen broedvogels in De Weide van Ter Heide e.o. 36.5 ha. in 2020, 2021, 2022 en 2023

Aantallen broedvogels in de Weide van Ter Heide 40.0 ha. in 2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Overige broedvogels					
Knobbelzwaan				1	
Grauwe gans		2	0-7	2	3
Brandgans				1	
Nijlgans		1	4	2	1
Smient nbg		1	1		
Zomertaling nbg		1	1		
Tafeleend				1	
Krooneend					1
Fazant		1	1	1	1
Waterhoen			5	2	2
Kleine plevier		1			
Holenduif		3	2	2	
Boerenwaluw		3	2	3	2
Witte kwikstaart		1	2	3	3
Winterkoning			1	2	
Merel				1	
Rietzanger		3	2	4	4
Kleine karekiet				2	4
Grasmus		2			
Spreeuw		3		1	
Kauw		1		1	
Huisemus				2	
Rietgors		1			2

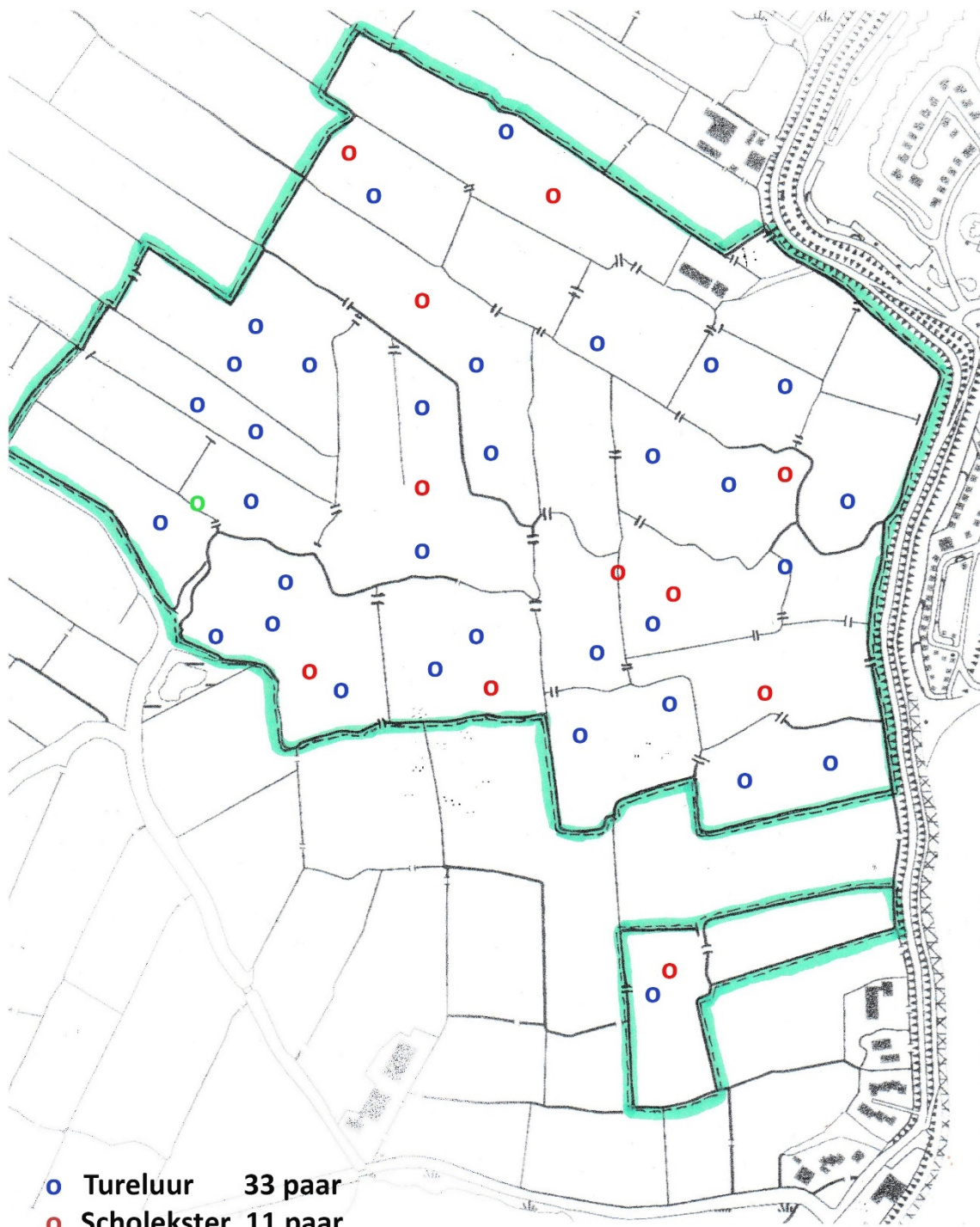
NBG net buiten telgebied

Uitdam, November 2024, Jan van der Geld en Ton Pieters.

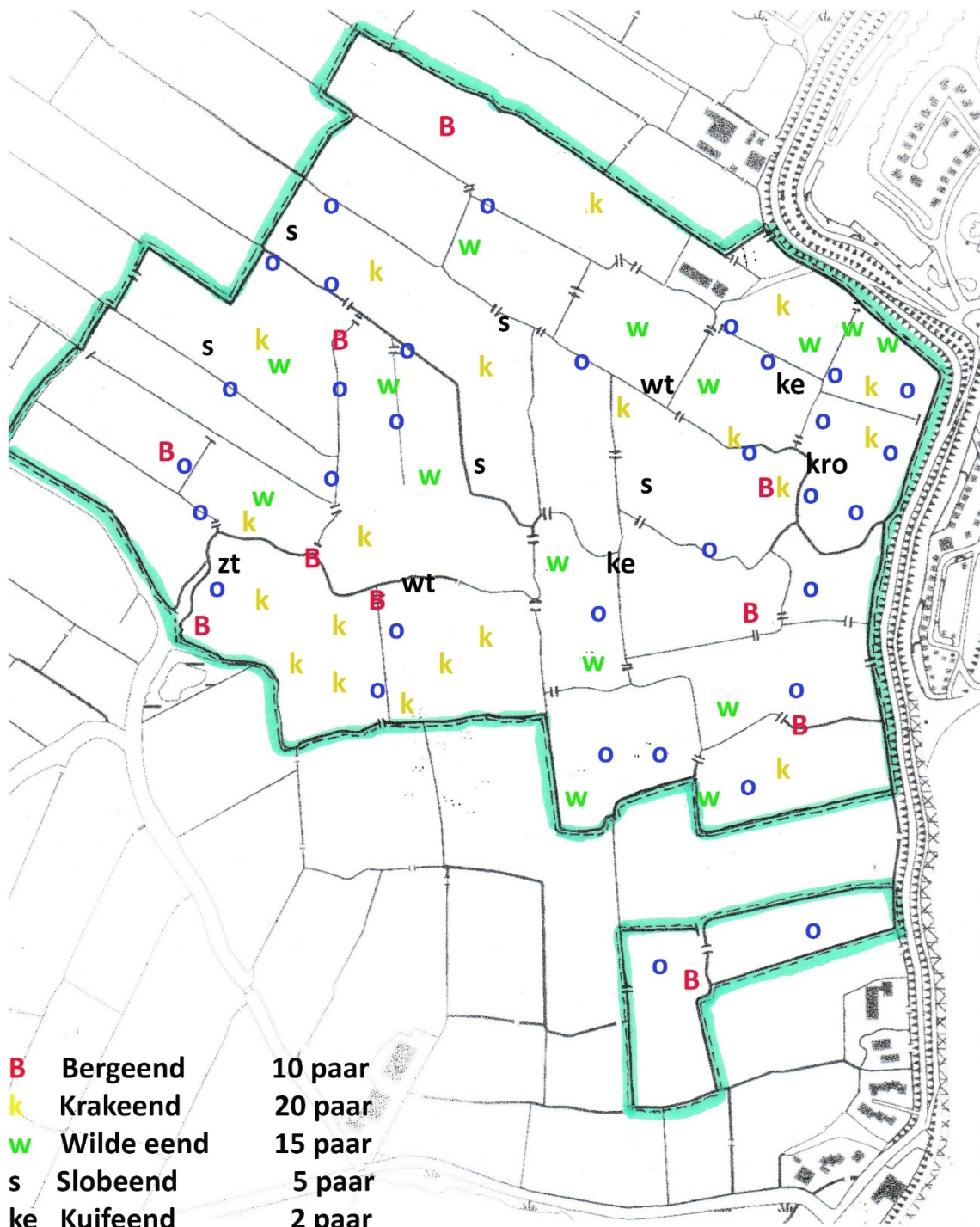
- Grutto 42 paar
- Kievit 46 paar

De Weide van Ter Heide
2024

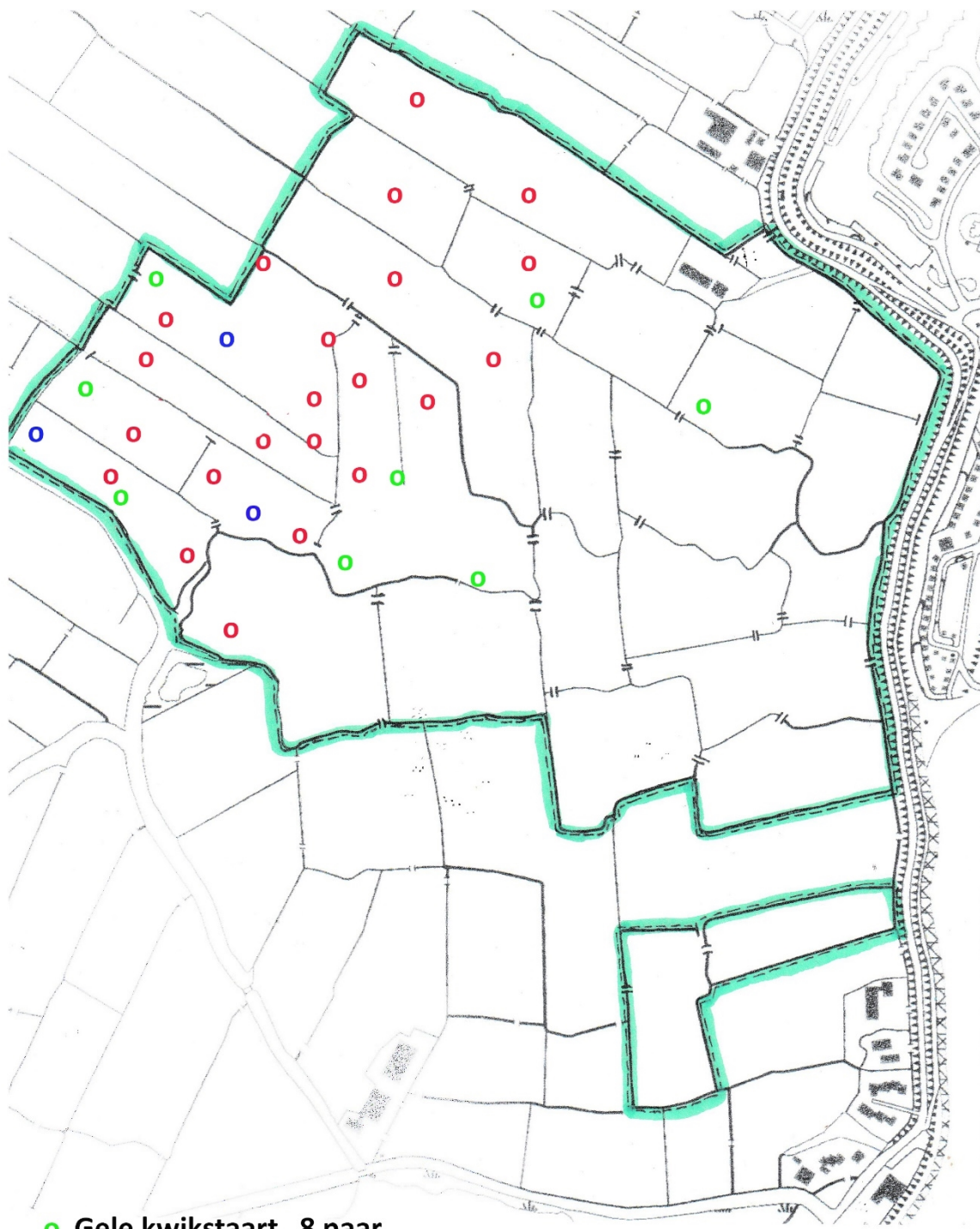
- Tureluur 33 paar
- Scholekster 11 paar
- Watersnip 1 paar

De Weide van Ter Heide
2024

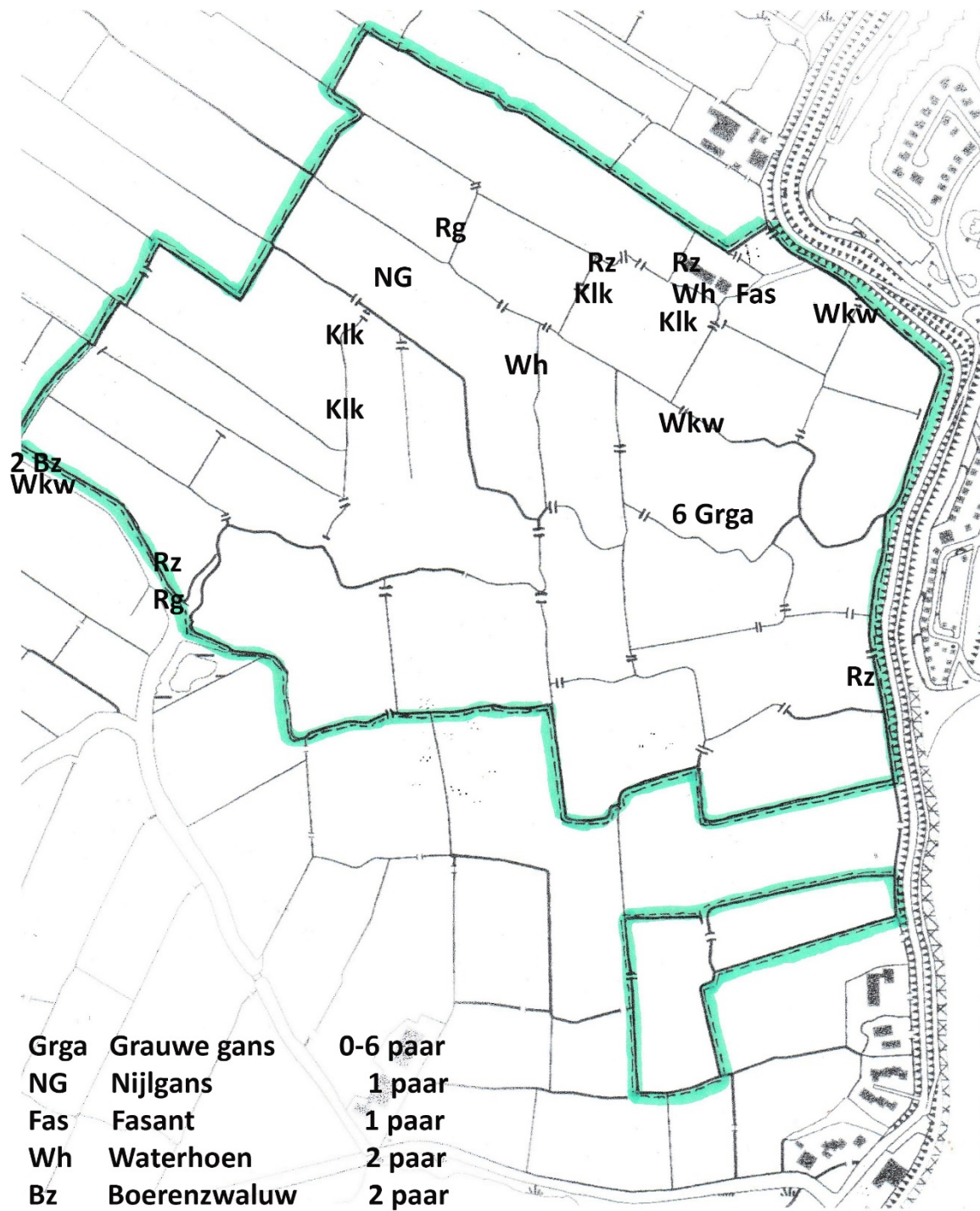
B	Bergeend	10 paar
k	Krakeend	20 paar
w	Wilde eend	15 paar
s	Slobeend	5 paar
ke	Kuifeend	2 paar
kro	Krooneend	1 paar
wt	Wintertaling	2 paar
zt	Zomertaling	1 paar
o	Meerkoet	33 paar

De Weide van Ter Heide
2024

- Gele kwikstaart 8 paar
- Graspieper 3 paar
- Veldleeuwerik 22 paar

**De Weide van Ter Heide
2024**

Grga	Grauwe gans	0-6 paar
NG	Nijlgans	1 paar
Fas	Fasant	1 paar
Wh	Waterhoen	2 paar
Bz	Boerenzwaluw	2 paar
Wkw	Witte kwikstaart	3 paar
Rz	Rietzanger	>4 paar
Klk	Kleine karekiet	4 paar
Rg	Rietgors	2 paar

**De Weide van Ter Heide
2024**